

NORRBYSTRÖMMEN

...En liten och kristallklar regnbågsfiskepärla.

Manni Svensson och Peter Lindstrand sökte efter en plats att förverkliga sin vision på – en flugfiskares drömvatten. I Motala ströms vattensystem skapade de anläggningen Norrbyströmmen.

____text & foto: Marcus de Zayo Hallquist

MELLAN VÄTTERN OCH SJÖN BOREN RINNER MOTALA STRÖM...

...Nedströms sjön når den kraftverket vid Näås i Borensberg. På sträckan nedanför dammen och vidare ner mot Norrby-sjön, får vattnet ny fart, de dagar då luckorna står öppna. Kanske påminner det då mer om hur det en gång var, innan människan lade sig i det naturen skapat. För då forsade vattnet vilt över klipporna här vid Näås.

I omgivningarna har det bott människor, ända sedan stenåldern, som levtt av vad forsarna kunnat ge. Både harr, öring och lax steg för lek här, innan vattnen dämdes upp, till förmån för industrin. Här fanns det öringar som blev gigantiska, väl över tiokilosstreck. Men dessa fiskar är för länge sedan utrotade.

Nedanför den ärggröna dammbyggnaden har en kanal grävts för att öka fallhöjden. Strömmens naturliga lopp har förvanskats och är bortglömt. Men i dess ställe rinner sedan några år tillbaka, ett annat vatten vid dess sida. Det vindlar sig fram i snabba forsar och större lugnstryk. Det är grunt. Sten, grus och sandbotten. Vattnet är klart, ovanligt klart för att vara i Sverige. Smyger man längs med kanterna så syns regnbågarna och öringarna tydligt, där de står och plockar insekter i inloppen i selen eller går och betar i sjögräsängarna som böljar över botten.

Den här lilla strömmen har inte naturens krafter skapat. Den är en konstruktion. En idé som de två flugfisketokiga herrarna Peter Lindstrand och Manni Svensson gjorde verklighet av. När de båda hade fiskat runt om i vida världen och såg ner på det grönbå, klara vattnet i Motala ström, så frågade de sig varför ett sådant fiske som fanns i Slovenien, Italien eller England inte också skulle kunna finnas här. Och de var inte de enda. Andra flugfiskare som gått där, hade med all säkerhet också de sett ner på vattnet, fått någonting drömskt i blicken: "Tänk att här en gång fanns öring, lax och harr." Tillrinningen i Vättern, som har sitt utlopp i Motala Ström sker inte främst från markvatten utan från källflöden uppe i Tiveden. Flödet är ganska konstant under året, så det blir ingen märkbar vårfloed eller löst sediment som rivs med.

"Smyger man längs med kanterna så syns regnbågarna och öringarna tydligt, där de står och plockar insekter i inloppen i selen eller går och betar i sjögräsängarna som böljar över botten."

Det har funnits och finns flera idéer om fiskevårdsprojekt i Motala ström. Exempelvis försöker man just nu att få det kommunalägda kraftverksbolaget att tappa vatten i den torrlagda fåran i Ljungsbro, nedanför Norrbysjön, där vattnet nu i stället leds till kraftverket i en flera kilometer lång, sprängd kanal. Blir det projektet verklighet kommer det att planteras in öring i strömmen.

3. Bildte bildtext bildetxbil.dtext bildetx .

Men Peter och Manni tänkte inte bara på hur det skulle ha kunnat vara, eller skulle kunna bli om någon annan tog tag i det. De lät drömmarna komma till liv. När väl planerna på att leka Gud var fattade och de skakat hand kring projektet, började det mödosamma och långsamma arbetet med att få till logistiken och alla tillstånd. Länsstyrelsen kliade sig i sina huvuden i ett år. Markägarna skulle involveras och de behövde komma överens med kraftverksbolaget om att få tappning från dammen. Det tog två år innan grävmaskinerna slutligen kunde börja sitt arbete. Två månader senare hade 8000 kubik schaktmassor flyttats och landskapet fått en ny topografi. Mängder av sten, sand och grus hade fraktats dit från närbelägna grustag. Och så kunde vattnet släppas på och så småningom kom fisken.

Poolerna
Vattnet leddes från kraftverksdammen, i en kulvert under marken, och bubblade upp i vad som idag fått namnet "Home pool". Den sammanlagda fallhöjden från dammen till utloppet är sju meter, vilket ger en mycket fin hastighet på vattnet för flugfiske. Bra variation mellan lugnflyten i poolernas bakvatten, till de starkaste strömmarnas forsar och in- och utlopp. Efter den långsträckt hemmapoolen smalnar vattnet av och trycks ihop i vad som liknar en lekbäck med fint grus över botten. Sedan följer ett par mindre pooler med mycket fina inloppsströmmar, innan en brant forssträcka leder vattnet ner mot de sista stora poolerna. I de övre poolerna är botten grund och ljus och man ser tydligt fisken. Pool fem och sex sitter samman i ett sund och uppfattas ofta som en enda

stor hölja av både fiskare och fisk. Här kan man se större fiskar patrullera mellan inloppsströmmen och stenrösen som sticker upp från botten. Mellan den näst sista och sista poolen skummar vattnet vidare ner för ett litet vattenfall. Den nedersta poolen är den sista spillran av Motala ströms naturliga lopp. En korvsjö där vattnet tidigare steg och sjönk med tappningen från kraftverket, innan den blev en del av Norrbyströmmen. Nere i den sista poolen är det djupare och botten täcks av multnande löv, vilket gör att man uppfattar vattnet som mörkt. Det ligger nedfallna och sjunkna trädstammar lite överallt, vilket gör fisket svårt, men utmanande.

Kulturlandskap men nära till naturen
Det här är ett kulturlandskap. Åkrar, gårdar, bostäder och gamla industribyggnader. Göta kanal ligger ett stenkast bort. Det är knappast första gången människan lagt sig i och omformat naturen. Men naturen är också bra på att ta tillbaka sitt. Så här sex år senare så måste man nog säga att Peter och Manni har lyckats ovanligt bra med att leka Gud. I alla fall ur en flugfiskares perspektiv. Norrbyströmmen är ett verk som gjort att platsen återfått något av naturen skönhet. Ett vatten som ringlar fram. Virvlar och porlar. Som lever ett eget liv. Stenarna har sjunkit ned i sanden och funnit sig tillrätta. Strömmarna har fördelat sten, grus och sand efter sina nycker. Sjögräs har vandrat in från Motala ström och täcker nu stora delar av botten, i gröna böljande skogar.

Men det är inte det enda som kommit från Motala ström. Kräfter har krupit längs med botten. Småfisk har simmat in genom gallren som spärrar passagera mellan

in- och utlopp och ett rikt insektsliv har etablerat sig, både av dag-, natt- och bäcksländor. Årets höjdpunkt är nog majveckorna då de stora krämfärgade vulgatsländorna kläcker. Ändå är vattnet öppet så gott som året runt, utom vid de verkliga köldknäpparna. För det går faktiskt att torrflugefiska mitt i vintern, då fjädermyggen halkar fram över ytan och husmaskarna krälar långsamt över botten.

Nybyggare
Men vatten drar till sig liv även över vatten. Änder och gäss guppar i bakvattnen. Vadarfåglar och strömstarar hoppar mellan stenarna och stegar omkring vid kanterna. Hägrar, ormvråkar, kungsfiskare, fiskgjusar och till och med någon örn tittar förbi då de blir sugna på en fiskmiddag. Minken och räven tassar längs stränderna, då allt är lugnt och fiskarna gått upp till lodgen, för att avsluta dagen. Någon besökare har till och med skymtat utter som tittat in i den nedersta poolen och bävern har sin håla i slänten där.
Det är en vacker plats. Vacker och spännande för någon som älskar flugfiske och inte fiskat sig mätt på klara vatten, där man ser allt som händer och inte behöver lägga upp strategierna i blindo. Och vem i helsike har fiskat sig mätt på klara vatten? Här är till och med en dag utan ett napp spännande. Man ser ju det man fiskar på och exakt vad som händer. Om inte annat så är det ett bra sätt att lära sig sådant om sitt fiske som man kan ha nytta av oavsett var man blöter sin fluga.

Stora upplevelser på liten yta
Jag har haft nöjet att fiska i Norrbyströmmen vid ett flertal tillfällen de senaste åren, och jag har kunnat följa dess utveckling från den första säsongen fram till idag. Här har jag fått några av de vackraste regnbågar jag sett på den här sidan Atlanten och här har jag fiskat kräftor med familjen. Dessutom har jag fått uppleva några riktiga naturupplevelser; som då jag mötte en räv som kom emot mig längs iskanten en vintermorgon. Eller då en havsörn kom och satte sig i en höstgul asp vid de nedre poolerna. Men framförallt så har Norrbyströmmen varit den där platsen dit jag åkt med fiskekompisarna. Både för fisket och allt det andra som man har kompisar till. Lodgen ligger vid stranden av Home pool. Boendet är fantastiskt för att vara på den här typen av anläggningar. Ett välkomnande, välutrustat kök med öppen spis och en veranda som bokstavligen talat vetter mot fiskevattnet. Man kan sitta vid utebordet och lägga ut flugan medan man håller i kaffekoppen.
Och det är gott om plats. Tre sovrum och 10 sängar. Manni och Peter rekommenderar att man inte är fler än tio fiskare, men det beror naturligtvis på hur mycket och på vilket sätt man vill fiska. Önskar man smyga sig fram och kasta av ofiskat vatten kanske man snarare ska vara hälften så många, eller ännu färre. Men som sagt, allt beror ju på vad man vill och vilken årstid man väljer att komma. Då det kläcker för fullt så kan man stå länge och fiska på samma plats. Är det i stället låg aktivitet får man röra sig för att finna fisken.

4. Bildte bildtext bildetxbil.dtext bildetx .

”Och vem i helsike har fiskat sig mätt på klara vatten? Här är till och med en dag utan ett napp spännande.”

5. Bildte bildtext bildetxbil.dtext bildetx .

6. Bildte bildtext bildetxbil.dt

Inget lätt fiske

Och för er som trodde att fisket skulle vara lätt – bara dumma regnbågar som gladeligen hugger på en illrosa maraboustreamer – så måste jag göra er besvikna. Ni skulle inte kunna ha mer fel. Fisket här är mycket svårt. Det klara vattnet i kombination med högt fisketryck gör att firrarna är oerhört svårlurade. Dessutom sätts huvuddelen av fisken tillbaka. Man får ta upp en fisk för att äta, men de flesta som fiskar här är ju inte här av den orsaken, så de flesta fiskarna har nog fått smaka på krok någon gång och är därför väldigt kräsmagade med vad de behagar smaka på. Långa tunna tafsar, små flugor – mindre än vad du tror eller vill knyta på – och framförallt, SMYG!

Eftersom vattnet håller ett så rikt insektsliv, så är det också en verklig utmaning i att knäcka koden till vad fisken äter för tillfället. De kan vara ofattbart selektiva. En period är det bara små, svarta nattsländepuppas som verkar gälla. En annan gång så betar de husmaskar, eller plöjer runt i sanden efter stora dagsländenymfer. Och det kan vara helt olika menyer i de olika poolerna.

Själv måste jag erkänna att jag från början inte var särskilt attraherad av idén med ett helt konstruerat system. Det kändes på något sätt som att fuska. Regnbågsfiske på

hemmaplan är inte heller någon av mina stora passioner, även om jag absolut fiskar både någon gång då och då, för att minnas hur det känns att få ett rejält hugg. Men hur konstigt det än kanske kan låta, så har besöken till Norrbyströmmen hjälpt mig att återfå glädjen i fisket. För förutom att det har varit roligt, så tror jag att jag lärt mig en hel massa. Att se vad som händer, då man fiskar klara, grunda vatten, kan betyda mycket för ens utveckling som flugfiskare. Sådant man tidigare bara anat eller haft teorier om, bekräftas nu av det man verkligen ser hända. Och att få fighta stora fiskar på två, tre eller fyra kilo på en tunn tafs i små pooler fulla med sten, är också en väldigt nyttig erfarenhet. Så även om man kan få något vätt i ögat om den dansen slutar med att man får gå hem ensam (utan fluga i tafsanden), så är det betydligt bättre att få uppleva det där, än med sitt livs öring uppe i fjällvärlden.

Och fisken är mycket fin. Regnbågar, som i det fina, klara vattnet, fått karaktären av de nordamerikanska älvarnas fiskar, i vissa fall till och med steelheads. Sandfärgade ryggar, täta skarpa fläckar och den rodande sidolinjen. Fenorna tunna och slöjligt genomskinliga med små svarta prickar. Starka och vackra. De lär sig snabbt att uppskatta insektsrikedomen och en del bågar har till och med specialiserat

A

på, att glupa i sig kräftor. Öringarna blir gulbukiga och så där leopardspräckliga som i engelska kalkströmmar. Tyvärr växer de dåligt i konkurrensen med regnbågarna. Under åren som gått har försök med både harr, röding och lax från Vättern gjorts i systemet, men regnbågen är den fisk som verkar trivas bäst. Faktiskt så bra att de leker och får avkomma. Vildfödda regnbågar är inte vanliga i Sverige. Öringleken har också lyckats bra, men på somrarna står härarna och plockar öringsmolt på nackarna.

I år rinner vattnet över stenarna i Norrbyströmmen för sjätte året. Kavedun, svärdsiljor, starr och vass har skjutit upp längs stränderna. Spåren av grävarbetet är till stor del läkta. Mossa har fyllt ut springorna mellan stenarna. På sommaren då gräset står högt, strandvegetationen blommar, sländorna yr och fisken vakar, så har man bara ögon för vattnet. Då ser man inte grusgången som löper längs strömmens lopp. Inte fikabordet eller ljugarbänken vid pool tre. Man ser fisken, vattnet och stränderna och vad som händer där. Under och på ytan och då är det lika spännande att fiska där som i vilket vilt vatten som helst. Och ett så klart vatten, med så stora och fina fiskar är det lätt att förlora sig i. Och förr än man anar, har dagen blivit kväll och kvällen natt och det är dags att åka hem igen. ←

7. Bildte bildtext bildetxbil.dt

NORRBYSSTRÖMMEN

Norrbyströmmen är en 600 hundra meter lång anlagd strömsträcka, fördelat på sju pooler sammanbundna av mindre strömmar som vindlar fram med en fallhöjd på 5 meter inom den fiskbara sträckan, vilket ger idealiska förhållanden för strömvattenfiske.

Förutom poolerna som binds samman av strömmen, så finns ytterligare en "Konferenspool" mellan Home pool och Pool tre. Den översta poolen (Home pool) bubblar upp ur marken i närheten av dammbyggnaden. Här har en fiskelodge byggts, där ni som fiskar bor och intar era måltider under vistelsen. Sovrummen har utsikt över vad som händer på vattnet utanför och om fisken vakar.

Norrbyströmmen har ovanligt klart vatten och grund ljus botten som inbjuder till sight-fiske efter de inplanterade regnbågarna och öringarna. Fisken blir mycket fin i teckning och fenor, men regnbågen verkar trivas bäst. Vikten på fisken varierar men regnbågarna brukar väga mellan kilot och upp till ungefär fem kilo. Öringarna är mindre, men även bland dem finns det en och annan fisk på flera kilo.

Det finns också mört, löja, abborre, gädda, sutare, lake och ål. Rödingarna och karporna verkar inte ha klarat sig. Om det är fiskgjusen eller gäddorna som tagit dem är en tvistesak.

Den nedersta poolen är en rest av Motala ströms naturliga fåra och där är botten mörk och det ligger sjunkna trädstammar i vattnet.

Norrbyströmmen har ett rikt insektsliv och flugvalen beror på säsong och vad fisken äter för stunden, men generellt kan sägas att de ofta hellre tar smått än stort och är skygga. Nymfer och torrflugor i stl 14 eller mindre brukar fungera bra.

Fisken tas från odlingen i Källefall och håller mycket hög kvalitet.

Vill du läsa mer om Norrbyströmmen kan du gå in på deras hemsida www.norrbystrommen.se

Där kan du också boka fiskedagar. Priset för ett dygns fiske med boende på lodgen för tio personer är 9800 kr. Under vinterhalvåret och första söndagen och måndagen varje månad säljs dagkort för 700-1100 kr per dag och person. Då det är högt fisketryck, (framförallt på försommaren i maj och juni) har man tre "vilodagar" i veckan, då fiske inte är tillåtet, så att fisken ska hinna få lugn och ro och återgå till ett normalt beteende.

I vår kommer även gäddflugfiske att anordnas i Norrbynsjön anläggningen nedströms. Det kan vara en möjlighet för er som inte attraheras av ett anlagt vatten, att ändå få uppleva ett fint fiske i klart vatten.

Förutom att det kontinuerligt sätts regnbåge och öring i Norrbyströmmen har det också gjorts försök med harr, röding och lax från Vättern. Man har också planterat in gräskarp i hopp om att de skulle hålla de frodiga sjögräsängarna i schack.